

Innst. S. nr. 168.

(1998-99)

Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i Stortingets forretningsorden.

Til Stortinget.

I denne innstilling fremmer Stortingets presidentskap forslag om enkelte endringer i Stortingets forretningsorden (forkortet FO) på følgende områder:

- A. Arbeidsfordelingen mellom komiteene.
- B. Kongelige proposisjoner og meldinger som ikke er ferdig behandlet i den valgperiode der de ble satt fram.
- C. Representantenes taushetsplikt.
- D. Kontroll med regjeringens oppfølging av stortingsvedtak.
- E. Innstilling om en del av en sak.
- F. Behandlingsmåten for forslag fremsatt i tilknytning til en sak som ikke har vært komitébehandlet.
- G. Åpne komitéhøringer.
- H. Oppretting av ordlyden i enkelte bestemmelser.

A. ARBEIDSFORDELINGEN MELLOM KOMITEENE

1. "Finansadministrasjon" er et av saksområdene som er nevnt i § 12 nr. 2 under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen. Dette uttrykket tar utgangspunkt i programområdet "Finansadministrasjon" under Finans- og tolldepartementet. Blant utgiftskapitlene under dette programområdet ble følgende behandlet av familie-, kultur- og administrasjonskomiteen i Budsjett-innst. S. nr. 2 (1996-97) om statsbudsjettet for 1997:

- 1600 Finans- og tolldepartementet.
- 1602 Kredittilsynet.
- 1610 Toll- og avgiftsdirektoratet - toll- og avgiftsetaten.
- 1615 Skattefogdene.
- 1616 Andre utgifter til skatte- og avgiftsinnkreving.
- 1618 Skattedirektoratet - skatteetaten.
- 1620 Statistisk sentralbyrå.
- 1630 Tiltak for å styrke den statlige økonomiforvaltning.

Av andre saker på dette området som har vært behandlet av samme komité, kan nevnes St.prp. nr. 44 (1993-94) om en felles skatte-, avgifts- og tolletat og St.prp. nr. 41 (1995-96) om organiseringen av den statlige innbetalings- og innforordningsfunksjonen for skatter og avgifter m.v.

I statsbudsjettet for 1998 ble de tilsvarende kapitlene behandlet av finanskomiteen, etter tilråding av arbeidsordningskomiteen i Innst. S. nr. 5 (1997-98), som ble bifalt av Stortinget 28. oktober 1997. Tilsvarende gjaldt statsbudsjettet for 1999.

Under henvisning til dette foreslår Presidentskapet at saksområdet "finansadministrasjon" tas ut under oppregningen av saker under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen og tilføyes under finanskomiteen.

2. Forslag om rammetilskudd over statsbudsjettet til kommunene og fylkeskommunene har vært fremmet av Kommunal- og arbeidsdepartementet under utgiftskapitlene 571 og 572. Disse kapitlene har før blitt behandlet av kommunalkomiteen, under henvisning til at saker om "kommunal forvaltning" hører under denne komiteen etter FO § 12. Da reglene om Stortingets budsjettbehandling ble endret ved Stortingets vedtak 19. juni 1997, ble det bestemt i § 19 tredje ledd at finanskomiteen skal avgi innstilling om bl.a. "rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner" samtidig med finansinnstillingen. Fordi § 12 så langt det er mulig bør inneholde fullstendige regler om arbeidsfordelingen mellom komiteene, foreslår Presidentskapet at rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner blir tilføyd under oppregningen av finanskomiteens saker i § 12.

Regjeringen v/Kommunal- og arbeidsdepartementet har hvert år fremmet en stortingsproposisjon om kommuneøkonomien det kommende år. Presidentskapet forutsetter at denne proposisjonen og andre saker vedrørende kommunenes økonomi fortsatt skal behandles av kommunalkomiteen.

3. "Pristilsyn, pris- og konkurranselovgivning" er nevnt i § 12 blant sakene under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, mens "pris- og inntektspolitikk" er nevnt blant sakene under finanskomiteen. Programkategorien "Konkurranse- og prispolitikk" var en del av Planleggings- og administrasjonsdepartementets fagbudsjett og omfattet i statsbudsjettene for 1997 og 1998 utgiftskapitlene 1550 Konkurransetilsynet og 1560 Pristilskudd. I statsbudsjettet for 1999 var de samme kapitlene en del av Arbeids- og administrasjonsdepartementets fagbudsjett. Kapitlet Konkurransetilsynet har alle tre år vært behandlet av familie-, kultur- og administrasjonskomiteen. Kapitlet Pristilskudd ble til og med budsjettet for 1997 behandlet av finanskomiteen, men i statsbudsjettet for 1998 ble kapitlet behandlet av familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, i samsvar med Stortingets bifall av Innst. S. nr. 5 (1997-98) fra arbeidsordningskomiteen. Tilsvarende i budsjettet for 1999. Som en konsekvens av sistnevnte beslutning foreslår Presidentskapet at "prispolitikk" tas ut i oppregningen av saker under finanskomiteen, og at de nåværende begreper "pristilsyn, pris- og konkurranselovgivning" under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen endres til "konkurranse- og prispolitikk".

4. I FO § 12 er saksområdet "utenrikshandel" lagt til utenrikskomiteen, foruten bl.a. "utenrikske forhold" og "utviklingshjelp". Saksområdet "statsgaranti ved eksport m.v." er lagt til finanskomiteen, og områdene "næringsvirksomhet" og "skipsfart" til næringskomiteen. Da disse bestemmelsene ble vedtatt, hørte områdene utenrikshandel (inkludert statsgaranti ved eksport) og skipsfart under Utenriksdepartementets fagområde. Med virkning fra 1. januar 1997 ble en del oppgaver overført fra Utenriksdepartementet til Næringsdepartementet. I St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 7 (1996-97) s. 40-41 er den nye fordelingen av arbeidsområder beskrevet slik:

"Utenriksdepartementet har det overordnede og koordinerende ansvar for en enhetlig utenrikspolitikk. I tillegg skal Utenriksdepartementet som fagdepartement fortsatt ha ansvaret for utenrikspolitiske og bistandspolitiske saker, samt ansvaret for multilaterale handelspolitiske spørsmål. Ut fra dette er ansvarsfordelingen mellom utenriksministeren og næringsministeren fastsatt som følger:

Utenriksministeren gis ansvar for utenrikssaker og næringsministeren gis ansvar for næringslivssamarbeid, eksportfremme og skipsfartssaker, herunder Norges Eksportråd, Garanti-Instituttet for Eksportkreditt, Sjøfartsdirektoratet og Skipsregistre.

Ansvaret for handelspolitiske saker deles funksjonelt og globalt slik at:

Utenriksministeren gis ansvaret for det handelspolitiske regelverk (WTO, OECD, EU/EØS, EFTA) og forhandlinger og drøftelser av dette, multilateralt og bilateralt.

Næringsministeren gis ansvaret for tilrettelegging og utvikling - bilateralt og regionalt - av næringslivssamarbeid og eksportfremme, inklusive avtaler, planer, kommisjoner og delegasjonsbesøk.

Ansvaret for virkemiddelapparatet for Øst-Europa, herunder samarbeidsprogrammet, deles slik at

næringsministeren gis ansvaret for næringssspørsmålene og utenriksministeren for de øvrige delene. Utenriksministeren gis videre ansvaret for eksport- og importkontrollspørsmål.

Når det gjelder ansvarsfordelingen mellom næringsministeren og statsråden for utviklingshjelp, har næringsministeren fortsatt ansvaret for arbeidet med garantier ved investeringer i og eksport til utviklingsland, mens statsråden for utviklingshjelp gis ansvaret for arbeidet med gjeldslette-avtaler, herunder Parisklubben."

Senere er navnet på departementet fastsatt til "Nærings- og handelsdepartementet". I statsbudsjettet for 1998 omfatter programkategorien "Eksportfremme" under dette departement følgende kapitler:

970	Eksportfremmende tiltak.
971	Eksportfinans ASA.
972	Internasjonale investeringstiltak.
2460	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt.
5343	Statens varekrigsforsikring.

Av disse kapitlene behandlet næringskomiteen kap. 970, finanskomiteen kap. 971, 2460 og 5343 og utenrikskomiteen kap. 972.

I statsbudsjettet for 1999 er tittelen på programkategorien "Eksportfremme og internasjonalisering", og betegnelsen på kap. 970 er endret til "Internasjonaliseringstiltak". Kapitlene ble behandlet av de samme komiteer som i budsjettet for 1998.

Deler av saksområdet "utenrikshandel" er altså overført fra Utenriksdepartementet til Nærings- og handelsdepartementet, og deler av dette området er behandlet av henholdsvis næringskomiteen og finanskomiteen. Presidentskapet mener at de handelspolitiske saker som nå hører under Utenriksdepartementet, i alminnelighet bør behandles av utenrikskomiteen, mens de handelspolitiske saker som hører under Nærings- og handelsdepartementet, bør deles mellom næringskomiteen og finanskomiteen. Dette bør etter Presidentskapets mening følges opp ved følgende endringer i FO § 12: Saksområdet "næringsvirksomhet" under næringskomiteen foreslås endret til "nærings- og handelsvirksomhet". Under utenrikskomiteen foreslås ordet "utenrikshandel" strøket i første ledd. Det gjenværende begrep "utenrikske forhold" forutsettes å inkludere de handelspolitiske forhold som fortsatt hører under Utenriksdepartementet. Som en følge av endringen i første ledd, foreslås annet ledd opphevet. Saksområdet "statsgaranti ved eksport m.v." foreslås opprettholdt under finanskomiteen.

**B. KONGE-
LI
GE PROPOSISJONER OG MELDINGER
SOM IKKE ER FER-
DI
G BEHANDLET I DEN VALGPERIODE**

DER DE BLE SATT FRAM

FO § 33 tredje ledd bestemmer at kongelige proposisjoner til lover som ikke er blitt ferdig behandlet av Odelsting og Lagting i den valgperiode der de ble satt fram, må av regjeringen i tilfelle settes fram på ny i den nye valgperioden. Fjerde ledd bestemmer at kongelige proposisjoner og meldinger til Stortinget som er satt fram i siste samling i en valgperiode, men ikke behandlet der, kan av Presidentskapet foreslås tatt under behandling i første samling i en ny valgperiode, selv om meldingen eller proposisjonen ikke var satt fram av regjeringen på ny.

Forståelsen av disse bestemmelsene har voldt tvil, særlig i forhold til hva det innebærer at en proposisjon eller melding er "satt fram". Det er klart at proposisjoner som er overbrakt av et regjeringsmedlem i et stortings- eller odelstingsmøte, må regnes som satt fram i forhold til bestemmelsene i FO § 33 tredje og fjerde ledd. Tvilen gjelder i første rekke proposisjoner som er fremmet i statsråd, men ikke overbrakt i et stortings-/odelstingsmøte i samme valgperiode. Tilsvarende spørsmål reiser seg for kongelige meldinger som er fremmet i statsråd, men ikke referert i Stortinget/Odelstinget.

En valgperiode strekker seg fra første hverdag i oktober i valgåret til 30. september i neste valgår, jf. Grunnlovens §§ 68 og 80. En lovproposisjon som både blir fremmet i statsråd og overbrakt Odelstinget i oktober i første samling i en valgperiode, trenger derfor ikke settes fram på ny senere i samme valgperiode på grunn av regelen i § 33 tredje ledd.

Grunnlovens § 76 første ledd bestemmer: "Enhver Lov skal først foreslaaes paa Odelstinget, enten af dets egne Medlemmer, eller af Regjeringen ved en Statsraad." Denne bestemmelsen må forstås slik at lovforslag fra Regjeringen må "overbringes" muntlig av et medlem av regjeringen i et møte i Odelstinget. Etter analogi gjelder bestemmelsen tilsvarende for proposisjoner til Stortinget. Ifølge FO § 28 bør overbringelse av kongelige proposisjoner i alminnelighet skje ved begynnelsen eller slutten av et møte.

Etter Presidentskapets mening følger det av Grunnloven og av innarbeidet praksis i Stortinget at kongelige proposisjoner først kan anses å komme til Stortinget/Odelstinget i formell forstand på det tidspunkt de blir overbrakt i møte. Et utslag av denne oppfatningen er at en proposisjon som ikke er overbrakt til Stortinget/Odelstinget, kan trekkes tilbake av regjeringen ved kongelig resolusjon. Det er ikke nødvendig at det fremmes kongelig melding til Stortinget/Odelstinget om tilbaketrekking så lenge proposisjonen ikke er overbrakt.

Stortingets forretningsorden regulerer primært Stortingets egne forhold, ikke regjeringens forhold, og den må forstås i lys av dette utgangspunktet. Når FO har en bestemmelse om proposisjoner som er "satt fram" for Stortinget/Odelstinget, er det derfor etter Presidentskapets oppfatning naturlig å se det slik at en proposisjon først kan regnes for å være satt fram når den er overbrakt i et møte. Det følger av denne forståelsen at

proposisjoner som er fremmet i statsråd, men ikke overbrakt i Stortinget/Odelstinget i løpet av samme valgperiode, kan overbringes av et regjeringsmedlem i neste valgperiode, uten hensyn til begrensningene i § 33.

Presidentskapet kan ikke se at reelle hensyn taler mot at praksis blir i samsvar med en slik forståelse av FO. Presidentskapet mener det er behov for å presisere de omtalte bestemmelsene i FO § 33, og fremmer forslag om dette.

Stortingsmeldinger blir ikke overbrakt av et regjeringsmedlem i møte i Stortinget, de kommer formelt til Stortingets kunnskap først når de blir ført opp på dagsordenen som sak under "referat", med forslag om behandlingsmåte. (FO § 28 annet og tredje ledd har bestemmelser om referat.) For å få parallellitet i forhold til reglene om proposisjoner, mener Presidentskapet at meldinger bør regnes som satt fram når de er referert i stortingsmøte, og foreslår slik presisering i FO § 33 fjerde ledd.

For at stortingsproposisjoner og -meldinger som er fremmet i forrige valgperiode, skal kunne behandles i den nye valgperioden, må Presidentskapet fremme forslag om dette, og Stortinget må gjøre vedtak, jf. § 33 fjerde ledd. I praksis fremmes Presidentskapets forslag etter samråd med regjeringen. Et forslag om behandling i den nye valgperioden har form av at saken blir "referert" på nytt, med forslag om behandlingsmåte. Etter fjerde ledd er det en forutsetning for behandling i neste valgperiode at stortingsproposisjonen/meldingen er fremsatt i siste samling i forrige valgperiode. I enkeltstående tilfelle har Stortinget sett bort fra denne forutsetningen og vedtatt å behandle proposisjoner og meldinger som har vært fremsatt i en tidligere samling i forrige valgperiode. Tilsvarende gjelder vilkåret om at vedtak om ny behandling må gjøres i første samling i den nye valgperioden. Etter Presidentskapets mening er det ikke grunn til å opprettholde disse vilkårene, og de foreslås opphevet.

Private forslag som ikke er blitt ferdig behandlet i den valgperiode der de ble satt fram, bortfaller, jf. femte ledd i § 33, slik dette lyder etter vedtak av Stortinget 19. juni 1997. At også private forslag må fremsettes muntlig i møte i vedkommende ting, fremgår av Grunnlovens § 76 første ledd, jf. FO § 28 første ledd. Det er etter Presidentskapets mening naturlig å forstå bestemmelsen i § 33 femte ledd på tilsvarende måte som tredje og fjerde ledd, nemlig at private forslag anses satt fram når de blir fremsatt muntlig i stortings-/odelstingsmøte. En følge av dette blir at private forslag som blir innlevert til Stortingets kontor, men ikke fremsatt muntlig i samme valgperiode, kan fremsettes muntlig i møte i vedkommende ting i neste valgperiode. Presidentskapet anser det unødvendig å foreslå endret ordlyd i femte ledd for å fastslå denne forståelsen.

C. REPRESENTANTENES

TAUSHETSPLIKT

FO § 60 første ledd bestemmer at representantene har taushetsplikt for alle saker som behandles for lukkede dører i Stortinget eller avdelingene, og dessuten for behandlingen av slike saker i komiteene. Taushetsplikten etter § 60 må anses å gjelde også for forhandlingene i den utvidede utenrikskomité, som etter FO § 13 sjettede ledd skal holdes hemmelige hvis ikke annet uttrykkelig bestemmes, og tilsvarende for EØS-utvalget ifølge § 13 a siste ledd. Etter § 60 annet ledd skal representantene gi skriftlig taushetserklæring første gang de møter.

Straffeloven (lov av 22. mai 1902 nr. 10) § 121 bestemmer at den som forsettlig eller grovt uaktsomt krenker taushetsplikt som i henhold til lovbestemmelse eller gyldig instruks følger av hans tjeneste eller arbeid for statlig eller kommunalt organ, straffes med bøter eller med fengsel inntil 6 måneder. Bestemmelsen rammer også taushetsbrudd etter at vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet. Paragrafen fikk denne utformingen ved lovendring av 27. mai 1977 nr. 40. Før lovendringen fastsatte den straff for offentlig tjenestemann som uten skjellig grunn åpenbarer hva som i tjenestens medfør er blitt ham betrodd eller ved lov eller annen gyldig bestemmelse er betegnet som tjenestehemmelighet. Det er alminnelig antatt at straffelovens § 121 - både før og etter lovendringen i 1977 - rammer ikke bare embets- og tjenestemenn, men også innehavere av verv som vedkommende er valgt eller oppnevnt til, bl.a. stortingsrepresentanter.

Ansvarlighetsloven (lov av 5. februar 1932 nr. 1 om straff for handlinger som påtales ved riksrett) bestemmer i § 14 at hvis noe medlem av regjeringen eller Stortinget gjør seg skyldig i slik forbrytelse som nevnt i straffeloven § 121, straffes vedkommende med bøter eller med hefte eller fengsel inntil 5 år.

Bestemmelsen i FO § 60 må sees som en "gyldig instruks" i forhold til straffeloven § 121. En stortingsrepresentant som bryter taushetsplikt som følger av FO § 60, kan derfor straffes.

Endringen av straffeloven § 121 skjedde samtidig med at generelle regler om taushetsplikt ble tatt inn i forvaltningsloven (lov av 10. februar 1967) §§ 13 flg. Disse gjelder bare taushetsplikt til vern om *private* interesser, jf. § 13, som fastsetter taushetsplikt om 1) "noens personlige forhold", og 2) "tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår". Før lovendringen i 1977 fulgte det i noen grad direkte av straffeloven § 121 hva som skulle til for et taushetsbrudd, nemlig uten skjellig grunn å røpe opplysninger som var "betrodd" vedkommende. Det er nærliggende å anta at også stortingsrepresentanter som ble "betrodd" opplysninger av privat karakter under utøvelsen av stortingsvervet, kunne rammes av denne bestemmelsen. Etter lovendringen derimot, viser bestemmelsen bare til taushetsplikt som

følger av lov eller instruks. Forvaltningsloven gjelder ikke for Stortinget, jf. § 4 siste ledd, dermed gjelder heller ikke denne lovens regler om taushetsplikt for stortingsrepresentantene. Følgen av dette er at det nå verken fins lov eller instruks som pålegger representantene taushetsplikt av hensyn til private interesser, bortsett fra FO § 60.

Taushetsplikt som har til formål å verne om *offentlige* interesser, følger dels av andre lovbestemmelser, dels av instruks. Blant de sistnevnte er særlig Sikkerhetsinstruksen og Beskyttelsesinstruksen viktige. Disse er gitt ved kgl. res. og gir regler om gradering av dokumenter, dvs. at den etat som utsteder dokumentet, kan påføre det beskyttelsesgrad. En gradering kan karakteriseres som en instruks om å bevare taushet om innholdet av et bestemt dokument. Den vanlige oppfatning har vært at taushetsplikt som har sitt grunnlag i gradering av dokumenter, anses for å være pålagt alle som i arbeid eller tjeneste for det offentlige får befattning med dokumentet. Derfor har man også sett det slik at stortingsrepresentanter blir pålagt taushetsplikt av forvaltningen ved at de får befattning med graderte dokumenter som oversendes til Stortinget. (Jf. Arvid Frihagen: Taushetsplikt etter forvaltningsloven, s. 153, og Torstein Eckhoff: Forvaltningsrett, 4. utgave s. 458 og 5. utgave v/Eivind Smith s. 433-434). Dermed kan en representants brudd på slik taushetsplikt rammes av straffeloven § 121, fordi taushetsplikten må sies å være fastsatt ved gyldig instruks.

Ved lov av 20. mars 1998 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) er det gitt lovregler om sikkerhetsgradering, som skal erstatte en del av reglene i Sikkerhetsinstruksen. Loven ventes å tre i kraft i løpet av 1999-2000. Sikkerhetsloven har i § 12 regler om taushetsplikt for den som får tilgang til sikkerhetsgradert informasjon, og i § 31 regler om straff for bl.a. den som overtrer lovens regler om taushetsplikt. Ifølge § 2 gjelder loven ikke for Stortinget, Riksrevisjonen, Stortingets ombudsmann for forvaltningen og andre organer for Stortinget. I Ot.prp. nr. 49 (1996-97), som ligger til grunn for loven, er det på s. 42 uttalt følgende om forholdet til stortingsrepresentantene:

"Taushetspliktbestemmelsen vil f.eks heller ikke gjelde for stortingsrepresentanter, jf. en bestemmelse i lovforslagets § 2 om at loven ikke gjelder for noe organ for Stortinget. Noen juridiske teoretikere antar at et dokument som er korrekt gradert av et statlig organ, kan skape straffesanksjonert taushetsplikt etter strl § 121 også for enkelte andre som mottar sikkerhetsgradert informasjon, f.eks stortingsrepresentanter (se også ansvarlighetsloven § 14), selv om Sikkerhetsinstruksen ikke gjelder direkte for disse. Noen entydige konklusjoner er det imidlertid ikke mulig å utlede av juridisk teori vedrørende dette spørsmålet. Ved at reglene om sikkerhetsgradering nå foreslås lovfestet og ikke lenger skal være instruksbasert, kan det muligens hevdes at rekkevidden av strl § 121 ("..gyldig instruks..") innsnevres, ved at taushetsplikt som etter lovforslaget følger av sikkerhetsgradering, vil være uttømmende regulert i utkastet § 12. En slik innsnevring kan ikke utelukkes, avhengig av hvilken forståelse av gjeldende rett som en finner å legge til grunn. Denne eventualitet

antas imidlertid ikke å få særlig praktisk betydning. Om nødvendig kan en, etter at sikkerhetsloven har virket en stund, vurdere å komme tilbake til Stortinget med forslag om å utvide taushetsplikten til å gjelde f.eks. stortingsrepresentanter og/eller enkelte andre som mottar sikkerhetsgradert informasjon uten å være omfattet av sikkerhetsloven som sådan."

Presidentskapet kan ikke se at disse forholdene ble kommentert i Innst. O. nr. 20 (1997-98) eller debatten i Odelstinget og Lagtinget. Når sikkerhetsloven trer i kraft, blir det etter Presidentskapets oppfatning et mer usikkert grunnlag for å hevde at stortingsrepresentantene har straffesanksjonert taushetsplikt for sikkerhetsgradert informasjon som de får tilgang til, jf. sitatet ovenfor fra odelstingsproposisjonen.

Taushetsplikten etter FO § 60 gjelder nå som nevnt bare for de meget få saker som behandles for lukkede dører i plenum eller avdelingene, dessuten for de hemmelige forhandlingene i den utvidede utenrikskomité og EØS-utvalget. Etter Presidentskapets oppfatning er det behov for å fastslå i skrevne regler at representantene har taushetsplikt ut over dette, både når det gjelder sikkerhetsgradert og beskyttelsesgradert informasjon, og på området for personopplysninger og næringsopplysninger (tilsvarende reglene i forvaltningsloven § 13). Derfor fremmer Presidentskapet forslag om å tilføye i FO § 60 bestemmelser om taushetsplikt for representantene på disse områdene.

For det første foreslås tilføyd at representantene har taushetsplikt om informasjon som er gradert i henhold til Sikkerhetsinstruksen/lov om forebyggende sikkerhetstjeneste eller Beskyttelsesinstruksen. For det andre foreslås tilføyd at det gjelder taushetsplikt for personopplysninger og næringsopplysninger etter mønster av reglene i forvaltningsloven § 13. De presiseringer og unntak som er fastsatt i forvaltningsloven §§ 13 - 13 e, foreslås gjort gjeldende tilsvarende så langt de passer. Taushetsplikten skal gjelde det representantene får kjennskap til under utøvelsen av stortingsvervet, og vil omfatte både skriftlige og muntlige opplysninger.

Også taushetsplikt som vil følge av de nye bestemmelsene i FO § 60, kan straffes etter straffeloven § 121 og ansvarlighetsloven.

D. KONTROLL MED REGJERINGENS OPPFØLGING AV STORTINGSVEDTAK

Regjeringens uttalelser om forslag som er oversendt regjeringen *uten realitetsvotering*, samles hvert halvår i et brev til Stortinget, se FO § 12 nr. 8 bokstav e. Brevet trykkes som stortingsdokument, henholdsvis nummer 7A og 7B. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avgir innstilling om dokumentet. Forutsetningen har vært at kontrollkomiteens innstilling skal være av rent formell art og at det ikke tas stilling til innholdet i departementenes svar og opplysninger. Ved Stortingets behandling av innstillingene kan et forslag besluttes oversendt ved-

kommende fagkomité. Forslag som ikke oversendes til komitébehandling, blir vedlagt protokollen.

I FO § 12 nr. 8 bokstav g er det forutsatt at regjeringen fremmer en årlig stortingsmelding om behandlingen av private forslag som er vedtatt oversendt regjeringen til utredning og uttalelse. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avgir innstilling om meldingen.

Stortinget fører nå ingen systematisk kontroll med regjeringens oppfølging av stortingsvedtak, bortsett fra det som er omtalt i de to avsnittene ovenfor, og kontrollkomiteens gjennomgang av statsrådets protokoller. Tidligere var dette annerledes. Inntil 1984 førte Stortinget kontroll med oppfølgingen av vedtak som gikk ut på å rette en anmodning til regjeringen, etter realitetsvotering. "Anmodninger til regjeringen" hadde lenge vært en fast post i protokollkomiteens årlige innstilling om statsrådets protokoller, og i 1977 ble det tilføyd en bestemmelse i FO om at hver fagkomité innen sitt område skulle "gjennomgå meldingen om regjeringens svar på anmodninger fra Stortinget og Odelstinget". Da kontrollkomiteen ble opprettet i 1981, ble det lagt til denne å gjennomgå "meldingen om regjeringens svar på realitetsanmodninger fra Stortinget". Denne bestemmelsen ble imidlertid opphevet i 1985, på grunnlag av følgende uttalelse fra reglementskomiteen av 1983, jf. Innst. S. nr. 98 (1984-85) side 28:

"I de senere år har Stortinget vedtatt meget få realitetsanmodninger til Regjeringen (fra 0 til 4 pr. år).

....

Alle realitetsvedtak som Stortinget gjør, er forpliktende for Regjeringen. De aller fleste vedtak binder Regjeringen direkte. Bare noen ytterst få vedtak binder Regjeringen indirekte - gjennom en anmodning - typisk slik: "Stortinget ber Regjeringen ...." eller "Stortinget henstiller til Regjeringen ....". Reglementskomiteen finner det klart at det er minst like viktig for Stortinget å føre kontroll med at Regjeringen gjennomfører og etterlever de førstnevnte slags vedtak, som de sistnevnte. Men forretningsordenen pålegger ikke Regjeringen å fremme en årlig stortingsmelding om hva som måtte være gjort i anledning de vedtak som binder Regjeringen direkte. Reglementskomiteen kan ikke se at det er grunn til å sette anmodninger til Regjeringen i en slik særstilling blant Stortingets vedtak at Regjeringen bør være pålagt å fremme en årlig stortingsmelding om dem.

Dertil kommer at det kan være tilfeldig om et vedtak blir formulert som en anmodning eller på annen måte, og at det kan være problematisk å trekke grensen mellom disse to slags vedtak."

Presidentskapet mener at det må sies å være dårlig sammenheng i at regjeringen på den ene siden skal opplyse Stortinget hvert halvår om hva som er gjort i anledning forslag som er oversendt uten realitetsvotering, mens det på den andre siden ikke er noen systematisk oppfølging fra Stortingets side av hva regjeringen har gjort i anledning realitetsvedtak Stortinget har gjort. Etter Presidentskapets oppfatning er det viktigere for Stortinget å få vite hva regjeringen har gjort for å følge opp realitetsvedtak.

Vedtak som regjeringen selv har foreslått, vil den regulært følge opp snarest mulig i egen interesse, og det synes i alminnelighet ikke å være grunn til å be om opplysninger om oppfølgingen av slike vedtak. Når det gjelder statsbudsjettet og fullmakter m.v. som vedtas i forbindelse med dette, kontrollerer Riksrevisjonen oppfølgingen av Stortingets vedtak, og det synes ikke å være aktuelt med noen ny prosedyre i tillegg på dette området.

Vedtak som har formen "Stortinget ber regjeringen ...", er nesten aldri initiert av regjeringen. Mange slike vedtak blir gjort mot stemmene til partiene bak regjeringen, men en del gjøres enstemmig. Også slike vedtak er forpliktende for regjeringen.

Presidentskapet finner at Stortinget kan ha behov for å føre kontroll med regjeringens oppfølging av anmodningsvedtak. Den begrunnelse som ble gitt av reglementskomiteen av 1983 for å oppheve den daværende kontrollen med regjeringens oppfølging av denne type vedtak, finner Presidentskapet ikke overbevisende nå. Antallet vedtatte anmodninger til regjeringen er langt høyere nå enn i begynnelsen av 1980-årene, trolig har antallet oversteget 100 pr. år de siste årene. Dessuten finner Presidentskapet at "stortingsvedtak som inneholder en anmodning til regjeringen" vil være en hensiktsmessig avgrensning av vedtak som det gjennomgående kan være grunn til å kontrollere oppfølgingen av. Det forutsettes at enkelte vedtak kan anses å inneholde en anmodning til regjeringen selv om ordene "Stortinget anmoder ...", "Stortinget henstiller ..." e.l. ikke er brukt i vedtaket.

Når det gjelder spørsmålet om hvor ofte regjeringen bør fremme en stortingsmelding om oppfølgingen av slike vedtak, viser Presidentskapet til at meldingen om behandlingen av private forslag som er sendt regjeringen til utredning og uttalelse, fremmes årlig. Presidentskapet foreslår at det gis en felles bestemmelse i FO § 12 nr. 8 bokstav e) om disse typer meldinger, og foreslår at også meldingen om oppfølging av anmodningsvedtak fremmes årlig. Meldingen forutsettes å inneholde forholdsvis kortfattede opplysninger om hva regjeringen har gjort og/eller har til hensikt å gjøre som følge av det enkelte vedtak. Mer omfattende politiske vurderinger, der vedtakene eventuelt også blir sett i sammenheng med regjeringens øvrige politikk, forutsettes vanligvis ikke lagt fram i disse meldingene, men i andre meldinger eller proposisjoner på vedkommende fagområde. Dersom det i den første meldingen som fremmes etter at et vedtak er gjort, opplyses at regjeringen senere vil følge opp vedtaket, må det i den neste meldingen gis nærmere opplysninger om dette, osv.

Oversikt over de relevante vedtak forutsettes utarbeidet av Stortingets administrasjon og stilt til rådighet for regjeringen. For at Stortingets administrasjon skal bli i stand til å utarbeide slike oversikter, må alle stortingsvedtak registreres elektronisk. Et system for elektronisk registrering av vedtak er nå operativt.

Presidentskapet foreslår at det blir lagt til kontroll- og konstitusjonskomiteen å behandle den omtalte årlige stortingsmeldingen.

Presidentskapet foreslår at den någjeldende bestemmelsen om regjeringens brev til Stortinget med uttalelser om forslag oversendt uten realitetsvotering, blir opphevet, og at det i stedet blir overlatt til stortingsrepresentantene å innhente slike uttalelser fra departementene. Presidentskapets begrunnelse for dette forslaget er dels at det synes å være forholdsvis liten interesse i Stortinget for innholdet av Dokument nr. 7A og 7B, dels at det, etter det som er opplyst fra regjeringshold, er forbundet med ganske mye arbeid å utarbeide disse uttalelsene. Antallet forslag oversendt regjeringen uten realitetsvotering har gått ned fra 104 i stortingssamlingen 1994-95 til 56 i 1997-98. Som en følge av at regjeringens regelmessige tilbakemeldinger til Stortinget foreslås å bortfalle, oppheves også § 12 annet ledd nr. 8 tredje ledd. I § 28 tredje ledd bokstav a foreslås av samme grunn opphevet ordene "for å innhente dens uttalelse eller forslag". I § 28 foreslås tilføyd som nytt sjette ledd: "En stortingsrepresentant kan innhente uttalelse fra vedkommende departement om et forslag, en søknad eller en henstilling som er oversendt regjeringen uten realitetsvotering". En oversikt over forslag m.v. oversendt uten realitetsvotering vil også bli å finne i det omtalte registeret.

Etter Presidentskapets oppfatning bør det senere tas opp til overveielse om det er grunn til å opprettholde ordningen med oversendelse av forslag til regjeringen uten realitetsvotering.

E. INNSTILLING OM EN DEL AV EN SAK

Det har hendt i noen tilfelle at en komité har følt behov for i første omgang å avgi innstilling om bare en del av en sak som komiteen har til behandling, under forutsetning av at den senere skal avgi innstilling om resten av saken. Grunnen kan f.eks. ha vært at det haster å avgi innstilling om en del av saken, mens komiteen ønsker å bruke lenger tid på den gjenværende delen av saken, når de to delene ikke har så nær sammenheng at de må behandles i en innstilling. Jf. i denne forbindelse FO § 18 tredje ledd, som bestemmer: "Saker som hører sammen, skal tas opp i en og samme innstilling, så langt råd er." Gjeldende FO har ingen bestemmelse om adgang til å avgi innstilling om en del av en sak, men det er antatt at FO ikke hindrer dette. Det har vært noe tvil om hvorvidt en slik komitébeslutning trenger samtykke av Presidentskapet, men i de senere år har det vanligvis ikke blitt innhentet slikt samtykke.

Presidentskapet finner at det bør tas inn i FO en bestemmelse om en viss adgang for komiteene til først å avgi innstilling om bare en del av en sak, og senere avgi innstilling om resten av saken. Dette bør imidlertid ikke være kurant. Også forutsetningene for vedtaket

i Stortinget/Odelstinget om å sende saken til komiteen, og fristene for avgivelse av innstillinger og arbeidsplanen, jf. FO § 22, må has for øyet i denne forbindelse. Adgangen foreslås begrenset til tilfelle "når spesielle grunner tilsier det". Dessuten foreslås at komiteen må innhente samtykke av Presidentskapet. Bestemmelsen foreslås plassert som fjerde ledd i § 18.

F. BEHANDLINGSMÅTEN FOR FORSLAG FREMSATT I TILKNYTNING TIL EN SAK SOM IKKE HAR VÆRT KOMITÉ-BEHANDLET

Ifølge FO § 30 annet ledd skal forslag som er omhandlet og utformet i komitéinnstillingen, tas opp til avgjørelse sammen med innstillingen, når forslagsstilleren krever det. Det samme gjelder andre forslag vedkommende samme sak når de er forhåndsvarslet ved innlevering til presidenten gjennom Stortingets kontor senest kl. 09.00 den dag saken skal behandles i Stortinget eller Odelstinget. Dette betyr at forslagsstilleren kan kreve votering over forslaget i møtet når de beskrevne vilkår er oppfylt. I særskilte tilfelle kan vedkommende ting med O flertall vedta å sette disse bestemmelsene ut av kraft. Denne adgangen, som sjelden er brukt i praksis, innebærer at det kan vedtas at det ikke skal votes over et forslag i møtet, trass i at de beskrevne vilkår er oppfylt.

Når en debatt varer i to dager, er det i praksis lagt til grunn at det er tidnok at forslag vedrørende saken blir innlevert senest kl. 09.00 på debattens annen dag, for at det kan kreves votering over forslaget samme dag.

Tredje ledd i § 30 bestemmer: "For øvrig gjelder § 28 tredje ledd tilsvarende for behandling av forslag som fremsettes under debatten." Sistnevnte bestemmelse inneholder reglene om fem ulike måter som "nye saker" kan behandles på: a) oversendes til regjeringen uten realitetsvotering, b) oversendes til komité, c) utlegges til gjennomsyn i minst en dag og deretter føres opp på kartet til behandling, d) tas opp til avgjørelse straks, hvis ikke presidenten eller 1/5 av de tilstedeværende motsetter seg dette, e) avvises eller ikke tas under behandling. Det er vedkommende ting, etter forslag fra Presidentskapet, som avgjør hvilken av disse behandlingsmåtene som skal følges. Det fremgår av forarbeidene (Innst. S. nr. 232 (1988-89)) at § 30 tredje ledd er ment å gjelde de samme slags saker som annet ledd. Meningen med henvisningen til § 28 tredje ledd må for det første være at når det vedtas etter annet ledd tredje punktum å sette bestemmelsene i annet ledd ut av kraft, må det vedtas å behandle forslaget på en av de andre måtene som er hjemlet i § 28 tredje ledd. For det andre betyr henvisningen at hvis et forslag som ikke er utformet i innstillingen, blir innlevert senere enn fristen i annet ledd, avgjør tinget hvilken av de fem behandlingsmåtene som skal følges. Det innebærer bl.a. at presidenten eller 1/5 av de tilstedeværende kan motsette seg realitetsvotering i møtet.

Første ledd i § 30 bestemmer: "Forslag som fremsettes i tilknytning til en sak under debatten, behandles i samsvar med bestemmelsene i denne paragraf." Annet ledd i § 30 handler likevel - etter ordlyden - bare om forslag som fremsettes i forbindelse med behandlingen av komitéinnstillinger. I Stortinget blir det som kjent også behandlet andre slags saker enn komitéinnstillinger, bl. a. redegjørelser av et medlem av regjeringen (§ 34 a) og interpellasjoner (§ 50). Det står i FO § 50 siste ledd at det er anledning til å fremsette forslag under en interpellasjonsdebatt. Det samme er i praksis uten uttrykkelig bestemmelse antatt å gjelde under en debatt om en redegjørelse, når debatten foregår i et senere møte. For interpellasjoners vedkommende bestemmer § 50 siste ledd videre: "Forslag behandles overensstemmende med § 28, jf. § 31." Om forståelsen av denne bestemmelsen uttalte utredningsgruppen som la fram innstilling om endringer i spørsmålsordningen i Stortinget, se Innst. S. nr. 211 (1995-96) s. 27: "Denne bestemmelsen innebærer trolig at forslagsstilleren ikke kan kreve realitetsvotering over forslaget i forbindelse med interpellasjonsdebatten, fordi bestemmelsen om at forslagsstilleren i visse tilfeller kan kreve realitetsvotering, står i FO § 30. Det foreslås ingen endring av bestemmelsen om behandlingsmåten av slike forslag." Når det gjelder forslag fremsatt under redegjørelsesdebatter, har man ingen uttrykkelig bestemmelse i FO om behandlingsmåten.

I praksis har man stort sett fulgt bestemmelsene i § 30 annet og tredje ledd analogisk for behandling av forslag som fremsettes i forbindelse med redegjørelser og interpellasjoner. Dette gjelder innleveringsfristen, og det har blitt realitetsvotert i møtet over forslag innlevert innen fristen når forslagsstilleren har bedt om det. Analogien kan sies å ha en viss støtte i ordlyden i første ledd i § 30. Man har altså ikke lagt avgjørende vekt på at FO tilsynelatende har en annen bestemmelse om interpellasjoner. Det har heller ikke vært lagt avgjørende vekt på den reelle forskjellen mellom saker som bygger på en komitéinnstilling og saker som ikke har vært komitébehandlet. Når man sammenligner forslag som er utformet i en komitéinnstilling, med forslag som fremsettes under en redegjørelses- eller interpellasjonsdebatt, synes representantenes reelle grunnlag for å stemme for eller mot de sistnevnte forslagene gjennomgående å være dårligere enn for de førstnevnte. Av og til har det kommet til uttrykk misnøye med den praksis som har vært fulgt når det gjelder å foreta votering over forslag i forbindelse med redegjørelses- og interpellasjonsdebatter, spesielt over at slike forslag ikke blir komitébehandlet. Videre har det vært anført at FOs regler er uklare og mangelfulle. Et slikt tilfelle fra praksis omtales i det følgende:

Kommunal- og arbeidsministeren holdt den 16. mai 1995 en regional- og distriktpolitisk redegjørelse i Stortinget. Redegjørelsen ble debattert i Stortinget 23. mai 1995. Under debatten fremsatte Morten Lund på vegne av Senterpartiet følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at framtidige endringer i kommunestrukturen ikke skal omfatte kommuner hvor kommunestyret, eller innbyggerne i en folkeavstemning, har gått imot kommunesammenslutning."

Forslagsstilleren ønsket votering over forslaget under møtet, men forslaget ble foreslått oversendt kommunalkomiteen, under henvisning til at komiteen hadde til behandling en stortingsmelding om kommune- og fylkesinndelingen. Med 72 mot 40 stemmer vedtok Stortinget å sende Senterpartiets forslag til komiteen.

I Stortingets møte 29. mai 1995 var det samme forslaget ført opp til ny behandling som egen sak på kartet. Innledningsvis sa presidenten bl.a.:

"Forretningsordenens § 30 annet ledd har en hovedbestemmelse som gir forslagsstilleren rett til å kreve realitetsvotering over et forslag som det foreliggende når vedkommende ønsker det. Dersom Stortinget ikke ønsker å etterkomme et slikt krav om at et forslag skal realitetsbehandles, fordres det et flertall på O for å sette bestemmelsen ut av kraft. Ved behandlingen av nevnte forslag ble det ikke tatt opp til votering hvorvidt Stortinget ønsker å sette hovedbestemmelsen i § 30 ut av kraft. Resultatet av den voteringen som ble foretatt, gir grunn til å anta at et forslag om å sette bestemmelsen ut av kraft ikke ville oppnådd det nødvendige O flertall. Presidenten vil derfor foreslå for Stortinget at vedtaket om å oversende forslag nr. 5 fra Senterpartiet, under sak nr. 1 i Stortingets møte den 23. mai 1995 til kommunalkomiteen omgjøres, og at forslaget tas opp igjen til avgjørelse i Stortinget i samsvar med forretningsordenens § 30 annet ledd, annet punktum.

Ingen har bedt om ordet til presidentens forslag om at saken tas opp igjen. – Dermed er det enstemmig vedtatt."

Det ble enstemmig vedtatt å ta saken av dagens kart og føre den opp til behandling på et senere møte.

Saken ble behandlet i Stortinget den 1. juni 1995. Forslagsstilleren opprettholdt ønsket om realitetsvotering i møtet, men det ble på nytt foreslått å sende forslaget til kommunalkomiteen. Presidenten bemerket at vedtak om oversendelse til komité ville trenge O flertall, fordi det ville innebære fravikelse av bestemmelsen i § 30 om realitetsvotering. Jan Petersen (H) fant det uheldig å foreta en realitetsvotering over forslaget i møtet.

"Slike forslag som er svært viktige og svært vidtrekkelige, egner seg best til å tas opp til votering etter en sikkerlig og grundig komitébehandling ...".

Han aksepterte at reglementet forutsetter en realitetsbehandling, men ga uttrykk for at "det her er et klart hull i vårt reglement som Presidentskapet bør overveie å gjøre noe med, slik at man får en ryddigere saksbehandling". Tom Thoresen (A) sa bl.a.:

"Etter min oppfatning sier Stortingets forretningsordens §§ 28 og 30 for ingen av paragrafenes vedkommende tindrende klart hva man gjør i en situasjon som denne, dvs. når det gjelder et forslag satt fram i forbindelse med en redegjørelse for Stortinget og en debatt i tilknytning til den. Jeg tar imidlertid presidentens forståelse og argumentasjon ikke minst rundt sedvane i dette spørsmålet til etterretning og har således ingen merknader til det, utover at det åpenbart må være slik at man på dette punkt bør foreta en gjennomgang av forretningsordenen for å gjøre disse reglene klare."

Også han anbefalte sterkt at forslaget ble oversendt til komité. Kjellbjørg Lunde (SV) ga uttrykk for at det er behov for en gjennomgang av FO for å se om en kan finne fram til mer presise og sammenhengende formuleringer. Personlig mente hun at det hadde vært mest i samsvar med FO og praksis at en hadde oversendt et slikt forslag til komité og behandlet det sammen med den saken som ligger til behandling der. Hvis det ble realitetsvotering, ville SV likevel stemme for forslaget. Representantene fra de andre partiene støttet presidentens forståelse av FO og hadde ingen innvending mot votering over forslaget i møtet.

81 stemte for og 59 mot å oversende forslaget til komité, og presidenten konstaterte at oversendelse til komité ikke var vedtatt med det nødvendige O flertall. Deretter ble det realitetsvotert over forslaget, og det ble bifalt med 81 mot 58 stemmer.

§ 30 annet ledd gjelder som nevnt ikke bare forslag som er utformet i komitéinnstillingen, men også "andre forslag vedkommende samme sak" som innleveres innen fristen. Heller ikke de sistnevnte forslag er komitébehandlet før de i tilfelle skal realitetsavgjøres. Kravet om at de skal gjelde "samme sak" som innstillingen, håndheves i praksis ikke strengt, og de kan ligge noe på siden av den sak som innstillingen handler om. Likevel er det altså for slike forslags vedkommende klart etter FO at forslagsstilleren kan kreve realitetsvotering, selv om andre representanter skulle finne det vanskelig å ta stilling til et kanskje uventet forslag i løpet av den forholdsvis korte tiden fra det er omdelt til votering skjer. (Det sees her bort fra unntaksbestemmelsen i § 30 annet ledd tredje punktum, fordi den sjelden har vært påberopt i praksis.) Slike forslag fremsettes ofte av partier som ikke er representert i komiteen som har avgitt den innstilling som er til behandling, og prinsipielle grunner tilsier at det blir votert over slike forslag i sammenheng med at det blir votert over forslag som er utformet i innstillingen. Dette forhold skiller denne type forslag fra forslag som fremsettes under redegjørelses- eller interpellasjonsdebatter.

En tenkelig reform kunne være å innføre et påbud om komitébehandling av alle forslag. Som det fremgår av FO § 28 tredje ledd, som er omtalt ovenfor, er det imidlertid nå heller ikke påbud om komitébehandling av nye saker, dvs. proposisjoner og meldinger fra regjeringen, og private forslag (Dokument 8-forslag). (Imidlertid inneholder FO § 29 annet ledd første punktum tilsynelatende et påbud om komitébehandling av private lovforslag.) Så lenge det ikke er påbudt med komitébehandling av nye saker, bør det for sammenhengens skyld heller ikke være påbudt å komitébehandle avledede forslag. Å innføre et påbud om komitébehandling av alle nye saker, som for eksempel Dokument 8-forslag, ville innebære et brudd med praksis. Som kjent har en del slike saker ikke blitt komitébehandlet. Det vil også være upraktisk å påby komitébehandling av forslag som innleveres i forbindelse med behandlingen av en komitéinnstilling, og som gjelder samme sak, men ikke er utformet i innstillingen.

FO inneholder også en bestemmelse om at det ikke kan fremsettes forslag under behandlingen av en sak, jf. § 37 a tredje ledd som bestemmer at det ikke kan fremsettes forslag under forhandlinger som omhandlet i annet ledd i samme paragraf. Dette gjelder saker som med presidentens samtykke tas opp ved avslutningen av et møte.

Presidentskapet har kommet til at det ikke bør være adgang til å fremsette forslag i tilknytning til interpellasjoner. Erfaring har vist at det ofte er vanskelig for representantene å ta stilling til slike forslag i løpet av den korte tiden fra forslaget blir omdelt til votering skjer. Det begrensede antall talere som kan delta i en interpellasjonsdebatt og den korte taletiden, se FO § 50, gjør det vanskelig å kommentere og utdype forslagene under debatten. Selv om representantene ikke lenger kan fremsette forslag under interpellasjonsdebatter, vil de fortsatt kunne fremsette private forslag (Dokument 8- forslag) og forslag i tilknytning til andre saker som behandles. Presidentskapet fremmer forslag om å endre § 50 siste ledd slik at det ikke kan fremsettes forslag i tilknytning til interpellasjoner.

Når det gjelder redegjøringsdebatter som foregår i et senere møte enn redegjørelsen, jf. § 34 a, er Presidentskapet av den oppfatning at adgangen til å fremsette forslag i tilknytning til debatten bør opprettholdes. For å redusere representantenes problemer med hensyn til å måtte ta stilling til innholdet i forslag i løpet av kort tid, og for å minske risikoen for at det kan bli gjort vedtak som ikke er tilstrekkelig gjennomtenkt, foreslår Presidentskapet at reglene om behandlingsmåten for slike forslag endres slik at de skal behandles på samme måte som "nye saker", jf. FO § 28 tredje ledd. Dette vil innebære at Stortinget med vanlig flertall (se likevel nedenfor) for hvert slikt forslag må ta stilling til om det skal sendes til komité, oversendes til regjeringen uten realitetsvotering, føres opp på kartet til behandling i et senere møte, avvises eller ikke tas under behandling, eller tas opp til avgjørelse straks – det siste kan likevel ikke skje hvis presidenten eller minst 1/5 av de tilstedeværende motsetter seg det. Forslagsstilleren vil altså aldri kunne kreve votering over et forslag i møtet. Det foreslås tilføyd et nytt tredje ledd i § 30 om dette. Første ledd i § 30 foreslås opphevet, da denne bestemmelsen ikke lenger kan sees å ha noen funksjon.

Dersom en redegjørelse blir debattert umiddelbart etter redegjørelsen, jf. § 34 a, kan bare en representant fra hver partigruppe - og vedkommende regjeringsmedlem - få ordet en gang i inntil 5 minutter. Det synes å være underforstått at det ikke kan fremsettes forslag under en slik debatt, da debattreglene vanskelig lar seg forene med en slik adgang. For sammenhengens skyld foreslår Presidentskapet tilføyd en bestemmelse i § 34 a annet ledd om at det ikke kan fremsettes forslag under slike debatter.

Når det i Odelstinget blir fremmet et forslag som inneholder en anmodning til regjeringen, skal forslaget

sendes til Stortinget til behandling, og i Stortinget skal det føres opp som egen sak på dagsordenen (§ 30 fjerde ledd). Noen av disse anmodningsforslagene er utformet i odelstingsinnstillingen og har på den måten vært komitébehandlet. Andre har ikke vært komitébehandlet, men saken som de fremsettes i tilknytning til, har vært komitébehandlet. Av denne grunn, og fordi forslaget er en egen sak på Stortingets dagsorden, er det naturlig å behandle slike forslag på tilsvarende måte som komitéinnstillinger, det vil bl.a. si at forslagsstilleren kan kreve realitetsvotering.

Etter gjeldende regler er det usikkert om det er anledning til å fremsette avvikende forslag under behandlingen i Stortinget av et anmodningsforslag som er oversendt fra Odelstinget. Etter Presidentskapets oppfatning har forutsetningen for den omtalte bestemmelsen vært at det i Stortinget bare skal voteres over forslaget som står på dagsordenen, men praksis har ikke alltid vært i samsvar med dette. Presidentskapet kan ikke se gode grunner til at det bør være adgang til å fremsette avvikende forslag, og foreslår tatt inn et forbud mot dette i FO § 30 fjerde ledd.

G. ÅPNE KOMITÉHØRINGER

19. oktober 1995 vedtok Stortinget med 80 mot 79 stemmer å tilføye i FO en ny § 21a som åpner adgang for komiteene til å beslutte at høringer holdes for åpne dører, jf. Innst. S. nr. 8 (1995-96) fra kontroll- og konstitusjonskomiteen. Endringene trådte i kraft 1. desember 1995 og ble vedtatt gjort gjeldende som en prøveordning for den daværende valgperiode, det vil si inntil 30. september 1997. 19. juni 1997 vedtok Stortinget å forlenge prøveordningen med to år, inntil 30. september 1999, jf. Innst. S. nr. 276 (1996-97) fra Presidentskapet.

Presidentskapet finner det ønskelig at det blir gjort ytterligere erfaringer med dette instituttet, og foreslår at prøveordningen blir forlenget ut inneværende valgperiode, det vil si inntil 30. september 2001. Endring i samsvar med dette foreslås i § 21a første ledd.

H. OPPRETNING AV ORDLYDEN I ENKELTE BESTEMMELSER

§ 12 nr. 5

Saker om "sivile tjenestepliktige" hører under justiskomiteens arbeidsområde. Ved Stortingets vedtak 14. desember 1998, jf. Innst. S. nr. 64 (1998-99), ble imidlertid ordlyden i instruksene for ombudsmannsneimnda for sivile tjenestepliktige endret slik at begrepene "sivil tjenesteplikt" og "sivile tjenestepliktige" ble forandret til henholdsvis "sivil verneplikt" og "sivile vernepliktige". Tilsvarende endring foreslås nå gjort i FO § 12 nr. 5.

§ 12 nr. 8

Det fremgår ikke av FO hvilken komité som skal behandle meldingene fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste. Meldingene har vært behandlet av kontroll- og konstitusjonskomiteen. Som en ny bokstav h foreslås tatt inn en bestemmelse om at meldingene fra utvalget og andre saker om utvalgets virksomhet behandles av denne komiteen.

I fjerde ledd er bestemt at kontroll- og konstitusjonskomiteen behandler bl.a. "bevilgninger til Riksrevisjonen" og "saker om Stortingets ombudsmann for forvaltningen". En del av sakene som Riksrevisjonen fremmer for Stortinget er omtalt i bokstavene b, c og d i første ledd. I tillegg til disse sakene og budsjettet for Riksrevisjonen, behandler Stortinget lov og instruks for Riksrevisjonen. Det er naturlig at også disse sakene behandles av kontroll- og konstitusjonskomiteen. "Bevilgninger til Riksrevisjonen" foreslås strøket i fjerde ledd, i stedet foreslås tilføyd under bokstav d "og andre saker om Riksrevisjonens virksomhet".

Når det gjelder Sivilombudsmannen, behandler Stortinget meldinger fra ombudsmannen, foruten budsjett, lov og instruks for institusjonen. "Saker om Stortingets ombudsmann for forvaltningen" foreslås strøket i fjerde ledd, i stedet foreslås bestemt i bokstav g at kontroll- og konstitusjonskomiteen behandler meldinger fra Sivilombudsmannen og andre saker om ombudsmannens virksomhet. Presidentskapet har i brev av 19. januar 1998 og 19. oktober 1998 til kontroll- og konstitusjonskomiteen tatt det standpunkt at klager til Stortinget over ombudsmannens virksomhet bør behandles av Presidentskapet. Det er ikke meningen med den endrede formulering å gjøre noen endring i dette.

§ 19 femte ledd

Ved Stortingets vedtak 19. juni 1997 fikk FO § 19 femte ledd en utforming som er misvisende i forhold til intensjonen med bestemmelsen. Når det gjelder fagkomiteenes budsjettinnstillinger, heter det i femte ledd at forslag til bevilgningsvedtak som utformes i en slik innstilling eller fremsettes ved behandlingen av den, skal omfatte alle kapitler og poster innenfor det enkelte rammeområde, "og kan ikke gå utover de rammer Stortinget har vedtatt". Budsjettreformutvalget uttrykker seg i sine premisser slik (s. 19): "Ved sin behandling må den enkelte fagkomité ikke fravike den beløpsramme som er fastsatt gjennom vedtak i Stortinget ved avslutningen av finansdebatten". Videre på s. 23: "Når fagkomiteene behandler sine respektive deler av budsjettet vil det være med utgangspunkt i en eller flere rammer som er vedtatt i plenum, som redegjort for over. Det vil være anledning til å gjøre endringer innenfor den enkelte ramme men det må i tilfelle skje uten at det vedtatte rammebeløp endres."

Praksis ved budsjettbehandlingen i 1997 og 1998 har vært i samsvar med disse premissene. Derfor foreslås ordene "gå utover" i FO § 19 femte ledd endret til "fravike".

PRESIDENTSKAPETS TILRÅDING

Presidentskapet viser til ovenstående og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I.

I Stortingets forretningsorden gjøres følgende endringer:

I § 12 annet ledd gjøres følgende endringer:

Under nr. 2. Familie-, kultur og administrasjonskomiteen skal "finansadministrasjon" strykes. "Pristilsyn, pris- og konkurranselovgivning" skal endres til "konkurranse- og prispolitikk".

Under nr. 3. Finanskomiteen skal etter "kredittvesen" tilføyes "finansadministrasjon, rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner". "Pris- og inntektspolitikk" skal endres til "inntektspolitikk".

Under nr. 5. Justiskomiteen skal "sivile tjenestepliktige" endres til "sivile vernepliktige".

Under nr. 8. Kontroll- og konstitusjonskomiteen skal første ledd bokstav d lyde:

d. Riksrevisjonens beretninger om kontroll med forvaltningen av statens interesser i statsbedrifter m.v. og andre saker om Riksrevisjonens virksomhet,

Bokstav e skal lyde:

e. regjeringens årlige melding om oppfølgingen av stortingsvedtak som inneholder en anmodning til regjeringen, og om behandlingen av private forslag som er vedtatt oversendt regjeringen til utredning og uttalelse,

Bokstav g skal lyde:

g. meldinger fra Stortingets ombudsmann for forvaltningen og andre saker om ombudsmannens virksomhet,

Ny bokstav h skal lyde:

h. meldinger fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste og andre saker om utvalgets virksomhet.

Tredje ledd oppheves. Fjerde ledd blir nytt tredje ledd og skal lyde:

Videre behandler komiteen grunnlovssaker, bevilgninger til Stortinget og valglovgivning.

Femte ledd blir nytt fjerde ledd.

Under nr. 9. Næringskomiteen skal "næringsvirksomhet" endres til "nærings- og handelsvirksomhet".

Under nr. 12. Utenrikskomiteen skal "utenrikshandel" strykes i første ledd, og annet ledd oppheves. Nåværende tredje ledd blir nytt annet ledd.

§ 18 nytt fjerde ledd skal lyde:

Når spesielle grunner tilsier det, og Presidentskapet samtykker, kan en komité først avgi innstilling om en del av en sak, og senere avgi innstilling om resten av saken.

§ 18 nåværende fjerde og femte ledd blir nye femte og sjette ledd.

§ 19 femte ledd annet punktum skal lyde:

Forslag til bevilgningsvedtak som utformes i en slik innstilling eller framsettes ved behandlingen av den, skal omfatte alle kapitler og poster innenfor det enkelte rammeområde, og kan ikke *fravike* de rammer Stortinget har vedtatt.

§ 21a første ledd første punktum skal lyde:

Som en prøveordning inntil 30. september 2001 kan komiteen beslutte at høringer som avholdes i henhold til § 21 tredje ledd, helt eller delvis holdes for åpne dører.

I § 28 tredje ledd skal bokstav a lyde:

Bokstav a sendes til regjeringen uten *realitetsvotering*.

§ 28 nytt sjette ledd skal lyde:

En stortingsrepresentant kan innhente uttalelse fra vedkommende departement om et forslag, en søknad eller en henstilling som er vedtatt oversendt til regjeringen uten realitetsvotering.

§ 30 første ledd oppheves. § 30 nåværende annet og tredje ledd blir nye første og annet ledd.

§ 30 nytt tredje ledd skal lyde:

Forslag som fremsettes i tilknytning til en debatt om en redegjørelse etter § 34 a, når debatten holdes i et senere møte, behandles i samsvar med reglene i § 28 tredje ledd.

§ 30 fjerde ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Det kan ikke fremsettes forslag under behandlingen av en slik sak.

§ 33 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Kongelige proposisjoner til lover som ikke er blitt ferdig behandlet av Odelsting og Lagting i den valgperiode der de ble *overbrakt i odelstingsmøte*, må av regjeringen i tilfelle settes fram på ny i den nye valgperiode.

Kongelige *proposisjoner til Stortinget som ikke er blitt ferdig behandlet av Stortinget i den valgperiode der de ble overbrakt i stortingsmøte*, kan av Presidentskapet foreslås tatt under *behandling* i en ny valgperiode, selv om *proposisjonen* ikke er satt fram av regjeringen på ny. *Tilsvarende gjelder kongelige meldinger til Stortinget som ikke er blitt ferdig behandlet av Stortinget i den valgperiode der de ble referert i stortingsmøte.*

§ 34 a annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Under en slik debatt kan det ikke fremsettes forslag.

§ 34 a annet ledd nåværende annet punktum blir nytt tredje punktum.

§ 50 siste ledd skal lyde:

Det kan ikke fremsettes forslag i tilknytning til behandlingen av en interpellasjon.

§ 60 annet ledd skal lyde:

Representantene har videre taushetsplikt om det som de under utøvelsen av stortingsvervet får kjennskap til om:

1. informasjon som er gradert i henhold til Sikkerhetsinstruksen/lov om forebyggende sikkerhetstjeneste eller Beskyttelsesinstruksen,
2. forhold av den art som er omhandlet i forvaltningsloven § 13 (noens personlige forhold, eller tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår). Reglene i forvaltningsloven §§ 13 - 13 e gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 60 nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

II.

Endringene under I trer i kraft 1. oktober 1999.

Oslo, i Stortingets presidentskap, den 6. mai 1999.

Kirsti Kolle Grøndahl

Hans J. Røsjorde

Odd Holten

Gunnar Skaug

Svein Ludvigsen

Jorunn Ringstad